

บทที่ 5

รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ในรายการเมืองคนดี

เมื่อได้ศึกษากระบวนการสร้างเนื้อหาในขั้นตอนต่าง ๆ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อกระบวนการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับ "ความซื่อสัตย์สุจริต" ในบทที่แล้ว ในบทนี้จะ ได้ศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา เรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ที่ปรากฏในรายการเมืองคนดี 52 ตอน เพื่อศึกษาว่ามีการสะท้อนแนวคิด เรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ออกมาในลักษณะไหน อย่างไร

จากการศึกษาเทปโทรทัศน์และบทโทรทัศน์ รายการเมืองคนดีพบว่า ทั้ง 52 ตอน ใช้รูปแบบของละครสั้น ที่มีเนื้อหาเชิงสั่งสอน โดยชี้ให้เห็นว่า ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ดี และควรปฏิบัติ และการคดโกง เอาเปรียบ เป็นสิ่งที่ไม่ดี เนื้อหาส่วนใหญ่นำเสนอในประเด็นที่เกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สิน และสิ่งของ และความรับผิดชอบที่แต่ละคนจะต้องมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ในฐานะที่เป็นเด็ก ซึ่งมีหน้าที่ต้องเป็นนักเรียนที่ดี ตั้งใจเรียน และการเป็นนักเรียนที่ดีควรจะปฏิบัติอย่างไรบ้าง เช่น ขยัน ตั้งใจเรียน ไม่ลอกการบ้าน (การลอกการบ้านถือว่าการโกงอย่างหนึ่ง) โดยที่ความหมายของคำว่า "ซื่อสัตย์สุจริต" ได้ถูกนำเสนอในแง่มุมที่ค่อนข้างกว้าง กล่าวคือ ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่ว่า ไม่โกงเท่านั้น แต่ได้ให้ความหมายไปถึงการกระทำอื่น ๆ ที่นำไปสู่การเป็นคนดี และการเป็นคนดีคนเดียวก็ยังไม่พอ ยังต้องให้คนในสังคมเป็นคนดีด้วย การให้ความหมายที่กว้างเช่นนี้ น่าจะมีผลสืบเนื่องมาจากการตั้งชื่อรายการ ซึ่งอนุกรรมการประชาสัมพันธ์มีแนวคิดที่ตรงกันว่า เพียงแค่การเป็นคนซื่อสัตย์สุจริตไม่พอ จะต้องมีการกระทำอื่น ๆ ที่สนับสนุนและทำให้เป็นคนดีของสังคม

จากการศึกษาเนื้อหาของรายการทั้ง 52 ตอน สามารถแบ่งเรื่องตามแนวคิดที่คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ได้ให้ไว้ ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์ในเรื่องเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ : ไม่ขโมย ไม่ยักยอก ไม่เบียดบัง เก็บของผู้อื่นได้แล้วคืนเจ้าของ มีการนำเสนอ 30 ตอน

2. การรักษาระเบียบวินัย ในเรื่องต่าง ๆ และตรงต่อเวลา รวมทั้งไม่โกงเวลาการทำงาน มีการนำเสนอ 1 ตอน

3. ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ . ถ้าเป็นนักเรียนก็ต้องตั้งใจเรียน ไม่เกียจคร้าน ไม่ลอกการบ้าน ถ้าเป็นผู้ใหญ่ก็มีความรับผิดชอบต่องาน มีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายเกินตัว ต้องรู้จักอดออม เป็นคนจนหรือคนรวยก็ได้ มีการนำเสนอ 30 ตอน

4. การรังเกียจและต่อต้านคนโกงหรือคนทำไม่ถูกต้อง มีการนำเสนอ 6 ตอน

5. การยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีการนำเสนอ 5 ตอน

ข้อ 1 ความซื่อสัตย์ในเรื่องเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ : ไม่ขโมย ไม่
ยักยอก ไม่เบียดบัง เก็บของผู้อื่นได้แล้วคืนเจ้าของ

ความซื่อสัตย์ในเรื่องนี้เป็นรูปธรรม สำหรับตอนที่มีการนำเสนอในเรื่องนี้มีถึง 30 ตอน ซึ่งนับเป็นจำนวนตอนที่มีการนำเสนอสูงสุดใน 52 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 2	ตัวอย่างผิด ๆ	(ตอนเงินผิดแล้วคืนให้)
ตอนที่ 4	น้องหนูอย่าขโมย	(ขโมยของของเพื่อน)
ตอนที่ 5	รักผิดทาง	(ขโมยเงิน, ขโมยของ)
ตอนที่ 8	ผู้ชนะ	(เก็บเงินได้แล้วส่งคืนเจ้าของ)
ตอนที่ 10	เคยชิน	(ไม่ซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สิน คือรถของบริษัทโดยแอบเบียดบังนำรถมาใช้ส่วนตัว)
ตอนที่ 11	ตามเพื่อน	(ขโมยเงินพอไปเที่ยว)
ตอนที่ 13	น้ำใจ	(ความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สิน : ไม่ขโมยทรัพย์สินของผู้บาดเจ็บ ที่ประสบอุบัติเหตุ)
ตอนที่ 16	คิดไม่ซื่อ	(โกงตาชั่ง)
ตอนที่ 17	เลือกทางถูก	(คิดจะขโมยมะม่วง)

- ตอนที่ 21 ฉันทะปิน (คิดโกงเงินบริษัท)
- ตอนที่ 22 โกงกิน (โกงเงินบริษัท)
- ตอนที่ 24 คุณปู่คนดี (ชื่อสัตย์สุจริตในเรื่องเงิน ไม่เคยโกงกิน)
- ตอนที่ 25 ฐู่เมื่อสาย (ขโมยของในห้างสรรพสินค้า)
- ตอนที่ 28 ความถูกต้อง (เก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ)
- ตอนที่ 30 คุณลุงใจดี (คิดจะขโมยมะม่วง)
- ตอนที่ 31 เพื่อเงิน (เด็กเก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ)
- ตอนที่ 33 น้องแต่คนดี (ขโมยเงิน)
- ตอนที่ 35 ไม่หวั่นไหว (จะโกงโดยวิธีให้เขียนใบเสร็จ คำนับมันเกินราคา แต่เด็กไม่ยอมทำ)
- ตอนที่ 36 ปมด้อย (คิดจะขโมยของของเพื่อน)
- ตอนที่ 38 ของปลอม (ฉ้อโกงขายโดยละเมิดลิขสิทธิ์)
- ตอนที่ 39 กรรมตามทัน (หลอกว่าเป็นอะไหล่รถยนต์แต่เอาอะไหล่ปลอมใส่ให้)
- ตอนที่ 40 แท็กชื่อคนชื่อ (เก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ)
- ตอนที่ 41 คนละทาง (ขโมยของของบริษัทไปขาย)
- ตอนที่ 43 คุณความดี (คิดยกยอกเงินลูกค้า)
- ตอนที่ 44 เส้นทางสุดท้าย (ชื่ออะไหล่ปลอมมาซ่อมรถยนต์แต่เบิกเงินเท่าราคาอะไหล่จริง)
- ตอนที่ 45 เตือนกับดาว (ขโมยเงิน)
- ตอนที่ 47 หลงทางผิด (ขายความลับของบริษัท)
- ตอนที่ 49 ความหวังที่ตั้งใจ (คิดยกยอกเงินงบประมาณ)
- ตอนที่ 50 พ่อ-ลูก (พ่อสอนลูกไม่ให้โกง ให้มีแต่ความชื่อสัตย์สุจริต)
- ตอนที่ 51 เสียประวัติ (ยกยอกเงินของเพื่อนและอาจารย์)

ในเรื่องเกี่ยวกับการโกง และความซื่อสัตย์สุจริตในเรื่องเงินและสิ่งของ เป็นเรื่องให้เห็นเด่นชัด และเป็นรูปธรรม จึงมีการนำเสนอมากที่สุด ที่น่าสนใจคือ มีการนำเสนอทั้งในด้านลบ (การโกง, การขโมย, การชกยกออก, การเบียดบัง) และในด้านบวก (ความซื่อสัตย์, การเก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของ) ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับเด็ก

ข้อ 2 ความซื่อสัตย์ในเรื่องของระเบียบวินัย : การรักษาระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ และการตรงต่อเวลา รวมทั้งไม่โกงเวลาการทำงาน

มีการนำเสนอเพียง 1 ตอนคือ ตอนที่ 7 เด็กดีต้องมีระเบียบ โดยประเด็นของการรักษาระเบียบวินัย นำเสนอในแง่ลบ กล่าวคือ แม่ชอบทำตัวอย่างที่ไม่ดีให้ลูกเห็น เช่น แขงคิวการใช้โทรศัพท์สาธารณะ การแขงคิวจ่ายเงินในซูเปอร์มาร์เก็ต ทำให้เด็กหญิงโธ่ นำนิสัยนี้มาใช้กับเพื่อน ๆ ได้แก่ การแขงคิวการซื้ออาหาร แขงคิวการรับสมุดการบ้าน การนำเสนอในตอนนี้ส่วนใหญ่เป็นการบรรยายประกอบภาพ ให้เห็นถึงผลเสียของการไม่รักษาระเบียบวินัย

ในเรื่องระเบียบวินัย ยังไม่ค่อยเด่นชัดว่าจะเป็นเรื่องของความซื่อสัตย์หรือไม่ แต่ในเรื่องของการตรงต่อเวลา และไม่โกงเวลาการทำงาน มีการพูดถึงมาก ผู้ที่ได้แสดงความเห็นในเรื่องนี้ คือ นายจิระพงษ์ สีวาระวิโรจน์ และ นายเกริกเกียรติ เอกพจน์ (อ้างแล้วในหน้า 36,37)

อย่างไรก็ตาม ในจำนวน 52 ตอนของรายการเมืองคนดี ไม่มีการนำเสนอในเรื่องดังกล่าว

ข้อ 3 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ

- นักเรียน - ขยัน ตั้งใจเรียน ไม่เกียจคร้าน ไม่ลอกการบ้าน
 พ่อแม่ - เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูก ไม่ฟุ่มเฟือย ทุ้งเพื่อ ใช้จ่ายเกินตัว ต้องรู้จักอดออม เป็นคนจนหรือคนรวยก็ได้
 ผู้ใหญ่ - มีความรับผิดชอบต่องาน ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน, ทำมาหากินอย่างสุจริต มีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว

ประเด็นนี้เป็นเรื่องที่ค่อนข้างกว้าง เพราะหน้าที่ของแต่ละคนก็แตกต่างกันไป แต่ส่วนใหญ่จะเน้นในเรื่องหน้าที่ของเด็ก ซึ่งเป็นนักเรียน มีหน้าที่ต้องตั้งใจเรียน ไม่เกียจคร้าน มีการนำเสนอทั้งหมด 30 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1	เด็กเส้น	(เด็กไม่ตั้งใจเรียน, พ่อแม่ใช้อิทธิพลฝากลูกเข้าเรียน ผิดหน้าที่ในการเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูก)
ตอนที่ 3	สำนักผัด	(เด็ก 2 คน ที่ตั้งใจเรียนกับไม่ตั้งใจเรียน)
ตอนที่ 4	น้องหนูอย่างโมย	(พ่อแม่ส่งเสริมให้ลูกทำผัด)
ตอนที่ 5	รักผัดทาง	(พ่อแม่ส่งเสริมให้ลูกทำผัด)
ตอนที่ 6	รางวัลของเด็กดี	(เด็ก 2 คนที่ตั้งใจเรียนกับคนเกเรชอบรังแกเพื่อน)
ตอนที่ 7	เด็กดีต้องมีระเบียบ	(แม่ไม่เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับลูก)
ตอนที่ 11	ตามเพื่อน	(ลูก - ไม่ตั้งใจเรียน เกียจคร้าน แม่ - คอยให้ท้ายลูก ไม่อบรมให้เป็นคนดี)
ตอนที่ 12	เหตุเกิดบน สน.	(ความไม่ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของแม่ และความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตำรวจ)
ตอนที่ 14	คนประจบไม่ได้ดี	(แอบอ้างผลงานของคนอื่น)
ตอนที่ 18	รางวัลแต่คนขยัน	(ตั้งใจทำงานอย่างขยันขันแข็ง)
ตอนที่ 19	บ้านแสนสุข	(ครอบครัวที่พึงพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ทำดีโดยไม่หวังผลตอบแทน)
ตอนที่ 20	ความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว	(พ่อบริการยาน้อย)
ตอนที่ 21	ฉันจะบิน	(ตั้งใจเรียนจนประสบความสำเร็จ)
ตอนที่ 23	ลุงดีผู้โศกเต็ม	(ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในวัยหนุ่ม)
ตอนที่ 26	อดออม	(การประหยัด)

ตอนที่ 27	เพื่อนแท้	(ลอกการบ้าน)
ตอนที่ 29	ชีวิตที่เปลี่ยนแปลง	(ไม่ตั้งใจเรียน)
ตอนที่ 30	คุณลุงใจดี	(แม่เตือนลูกไม่ให้ทำผิด)
ตอนที่ 32	คุณหมोजิต	(รักษาคนจนไม่คิดเงิน)
ตอนที่ 34	ความจริงของโจ้	(เที่ยวเตร่จนเคยตัว โดย หลอกเงินจากพ่อ)
ตอนที่ 36	ปมด้อย	(เห็นเพื่อนรวยก็อยากมีอยากเป็น อย่างเพื่อน จนเกือบจะทำผิด)
ตอนที่ 37	ก่อนนี้	(ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยจนเป็นหนี้)
ตอนที่ 41	คนละทาง	(ทำงานด้วยความสุจริต)
ตอนที่ 42	สองเรา	(ทำงานด้วยความสุจริต)
ตอนที่ 43	คุณความดี	(ทำงานด้วยความสุจริต)
ตอนที่ 45	เตือนกับดาว	(ตั้งใจเรียน, ไม่ตั้งใจเรียน)
ตอนที่ 46	เตือนพราว ดาวแพรว	(ตั้งใจเรียน, ไม่ตั้งใจเรียน)
ตอนที่ 47	หลงทางผิด	(ทำงานด้วยความสุจริต)
ตอนที่ 48	ชีวิตใหม่	(ทำงานด้วยความสุจริต)
ตอนที่ 52	ผมอยากเป็นนายร้อย	(ตั้งใจเรียนเพื่อให้ประสบ ความสำเร็จ)

การนำเสนอในประเด็นนี้ มีทั้งตอนที่นำเสนอในแง่บวกและบางตอนนำเสนอในแง่ลบ และบางตอนที่นำเสนอทั้ง 2 แง่เปรียบเทียบกับ แต่สิ่งที่ตรงกันคือชี้ให้เห็นทั้งผลดีของการตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตน และผลเสียของการไม่รู้จักหน้าที่ของตน

ข้อ 4 การรังเกียจและต่อต้านคนโกงหรือคนทำไม่ถูกต้อง

แนวความคิดในเรื่องนี้เป็นของ ดร.ประสิทธิ์ ดำรงชัย เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่ให้ความหมายของความซื่อสัตย์ไว้ (อ้างในหน้า 35)

สำหรับการนำเสนอในรายการเมืองคนดี 52 ตอน พบว่า มี 6 ตอนที่นำเสนอในประเด็นดังกล่าว คือ

- ตอนที่ 4 น้องหนูอย่างโมย (เพื่อน ๆ ไม่ยอมเล่นกับเปียก ซึ่งชอบขโมยของเล่นของเพื่อน)
- ตอนที่ 7 เด็กดีต้องมีระเบียบ (เพื่อน ๆ ต่อต้านโธ่ที่ชอบแข่งคิว)
- ตอนที่ 14 คนประจบไม่ได้ดี (คนในที่ทำงานรังเกียจ คนที่ชอบแอบอ้างผลงานของคนอื่น)
- ตอนที่ 15 โทษของคนก้าวร้าว (เพื่อน ๆ ไม่เล่นกับคนที่ชอบรังแกคนอื่น)
- ตอนที่ 16 คิดไม่ซื่อ (ลูกค้าต่อต้านแม่ค้าที่โกงตาชั่งด้วยการไม่เข้าร้าน)
- ตอนที่ 22 โกงกิน (หญิงสาวบอกเลิกกับชายคนรักเมื่อรู้ว่าเขาได้เงินมาจากการทุจริต)

จะเห็นว่า แนวความคิดในการต่อต้าน หรือรังเกียจคนที่ทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่สามารถสอดแทรกไปได้ในหลาย ๆ เรื่อง โดยเฉพาะเรื่องราวของเด็ก ๆ ดังนั้น การสร้างค่านิยมหรือความคิดในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต จึงควรทำควบคู่ไปกับประเด็นเรื่องการต่อต้านคนโกงด้วย จึงจะได้ผล

ข้อ 5 การยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต

ประเด็นนี้ก็เป็นแนวความคิดของ ดร.ประสิทธิ์ คำรังชัย เช่นเดียวกัน การยกย่องในที่นี้ ไม่ได้มีความหมายเพียงแค่การประกาศคุณงามความดีให้เป็นที่ปรากฏเท่านั้น แต่ยังหมายถึง การชื่นชมในการเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริตของบุคคลนั้น ๆ ตลอดจนการตอบแทนการทำความดีนั้นในรูปแบบต่าง ๆ

การนำเสนอมีทั้งหมด 5 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 13 น้ำใจ (คนขับแท็กซี่และแก้วช่วยกันพาคคนบาดเจ็บส่งโรงพยาบาลจนปลอดภัย ได้รับผลตอบแทนโดยคนขับแท็กซี่ได้รับรถเช่าในราคาที่ถูกลง และแก้วได้ทุนการศึกษา)

- ตอนที่ 18 รางวัลแด่คนขยัน (พ่อเล่าเรื่องคนที่มีความขยันให้ลูกฟังด้วยความชื่นชม)
- ตอนที่ 24 คุณปู่คนดี (คุณปู่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ทำให้ลูกหลานชื่นชมและมีความภูมิใจในตัวของคุณปู่)
- ตอนที่ 32 คุณหมอใจดี (คุณหมอรักษาคนจนไม่คิดเงิน เมื่อถูกคนร้ายข่มขู่ได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้านที่ชื่นชมในตัวคุณหมอ และความดีของคุณหมอทำให้ลูกภูมิใจ)
- ตอนที่ 40 แท็กซี่คนซื่อ (คนขับแท็กซี่เก็บเงินได้แล้วคืนเจ้าของลูกสาวชื่นชมในความดีของพ่อ)

จากการแบ่งเรื่องตามแนวคิด ที่คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์ให้ไว้ สามารถสรุปได้ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแบ่งเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตในรายการเมืองคนดี 52 ตอน

ข้อที่	เกณฑ์การแบ่งเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต	ตอนที่	จำนวน
1	ความซื่อสัตย์ในเรื่องเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ : ไม่ขโมย ไม่ยักยอก ไม่เบียดบัง เก็บของของ ผู้อื่นได้แล้วคืนเจ้าของ	2, 4, 5, 8, 10 11, 13, 16, 17 21, 22, 24, 25 28, 30, 31, 33 35, 36, 38, 39 40, 41, 43, 44 45, 47, 49, 50 51	30

ข้อที่	เกณฑ์การแบ่งเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต	ตอนที่	จำนวน
3	ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ: นักเรียน - ขยันและตั้งใจเรียน ไม่เกียจคร้าน ไม่ลอกการบ้าน พ่อแม่ - เป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับลูก ผู้ใหญ่ - มีความรับผิดชอบต่องาน ไม่แอบอ้างผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตน ทำงานด้วยความสุจริต ทำมาหากินอย่างสุจริต มีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัว ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ใช้จ่ายเกินตัว รู้จักอดออม เป็นคนจนหรือคน รวยก็ได้	1, 3, 4, 5, 6, 7, 11, 12, 14, 18, 19, 20, 21 23, 26, 27, 29 30, 32, 34, 36 37, 41, 42, 43 45, 46, 47, 48 52	30
4	การรังเกียจและต่อต้านคนโง่งหรือคนทำไม่ ถูกต้อง	4, 7, 14, 15, 16, 22	6
5	การยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต	13, 18, 24, 32 40	5
2	ความซื่อสัตย์ในเรื่องระเบียบวินัย : การรักษา ระเบียบวินัยในเรื่องต่าง ๆ และการตรงต่อ เวลา รวมทั้งไม่โกงเวลาการทำงาน	7	1
รวม			72

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่า เนื้อหาของรายการในแต่ละตอน จะมี ประเด็นในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งบางตอนจะมีเพียงประเด็นเดียว และ บางตอนมีมากกว่า 1 ประเด็นขึ้นไป เมื่อพิจารณาให้เข้ากับเกณฑ์การแบ่งเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต 5 ข้อ จะพบว่ามีเกณฑ์ในข้อที่มีการนำเสนอในรายการเมือง คนตีมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดดังนี้

- เกณฑ์ข้อที่ 1 ความซื่อสัตย์ในเรื่องเงิน ทรัพย์สิน 30 ตอน
 สิ่งของ
- เกณฑ์ข้อที่ 3 ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน 30 ตอน
- เกณฑ์ข้อที่ 4 การรังเกียจและต่อต้านคนโกง 6 ตอน
 หรือคนทำไม่ถูกต้อง
- เกณฑ์ข้อที่ 5 การยกย่องคนดีที่มีความซื่อสัตย์สุจริต 5 ตอน
- เกณฑ์ข้อที่ 2 ความซื่อสัตย์ต่อระเบียบวินัย 1 ตอน

ข้อสังเกตที่น่าสนใจก็คือในเกณฑ์ข้อที่มีการนำเสนอมากเท่ากัน คือ ข้อ 1 และข้อ 3 และที่มีการนำเสนอต่อกันก็จะอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน คือ ข้อ 4 และ ข้อ 5

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของรายการเมืองคนตีตามเกณฑ์การแบ่งเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริตพบว่า สัดส่วนของเนื้อหาในแต่ละข้อมีความแตกต่างกันมากได้แก่ ข้อ 1 มีการนำเสนอมากที่สุด ซึ่งเท่ากับ ข้อ 3 (30 ตอน) ส่วนข้ออื่น ๆ มีการนำเสนอในจำนวนที่แตกต่างกับข้อ 1 และข้อ 3 อย่างเห็นได้ชัด โดยเกณฑ์บางข้อ มีการนำเสนอเพียง 6 ตอน (หลักเกณฑ์ข้อที่ 4) และ 5 ตอน (หลักเกณฑ์ข้อที่ 5) และ ข้อ 2 มีการนำเสนอเพียงตอนเดียว จะเห็นว่าความหลากหลายในการนำเสนอยังมีไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ ในรายการเมืองคนตี มีการนำเสนอเรื่องความซื่อสัตย์ต่อ คำพูด คือ การไม่โกหก ได้แก่ ตอนที่ 29 เรื่องชีวิตที่เปลี่ยนแปลง (โกหกแม่เพื่อ จะไม่ทำการบ้าน) ตอนที่ 33 เรื่องน้องแต่คนดี (โกหกว่าไม่ได้ขโมยเงิน) และ ตอนที่ 34 เรื่องความจริงของใจ (โกหกพ่อเพื่อจะเอาเงินไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย)ซึ่ง ประเด็นเรื่องการไม่โกหกนี้ ไม่ปรากฏเด่นชัดในกรอบแนวคิดของผู้วางนโยบาย และกำหนดเนื้อหา (คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์) ซึ่งเรื่องการไม่โกหกนี้ เป็น

ประเด็นที่มีความสำคัญมากในแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ (ซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนความคิดของคนในสังคม) ได้แก่ แนวคิดของพระพิศาลธรรมพาทิ (พระพยอม กัลยาโณ) อาจารย์พะยอม แก้วกำเนิด เป็นต้น จึงอาจสรุปตามแนวคิดเรื่องกระบวนการปลูกฝัง "ความซื่อสัตย์สุจริต" โดยใช้สื่อมวลชน ซึ่งมีหน้าที่ในการศึกษาอบรมให้อยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้ (Socialization) คือ สำนักงาน ป.ป.ป. ต้องการที่จะปลูกฝังแนวคิดเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต โดยเฉพาะในเรื่องของเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ มากเท่า ๆ กับเรื่องความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน(ตามตารางที่ 1 สัดส่วนที่นำเสนอ คือ 30 ตอน จากการนำเสนอรายการทั้งหมด) ในขณะที่สังคมตามแนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ นั้น ให้ความสำคัญกับเรื่องของคำพูด(การไม่โกหก) ซึ่งประเด็นนี้ไม่ปรากฏเด่นชัดในกรอบแนวคิดของ ป.ป.ป. แต่ได้ปรากฏในรายการเมืองคนดี 3 ตอน ดังกล่าว

จากการศึกษาแนวคิดในเรื่องการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ในฐานะสถาบันของสังคมและเป็นสถาบันสำคัญในปัจจุบัน ที่ได้ทำหน้าที่ในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) และแนวคิดในเรื่องการปลูกฝังทัศนคติค่านิยม โดยใช้สื่อมวลชน โดยที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะรายการละครโทรทัศน์ซึ่งได้จำลองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม หรือเหตุการณ์ที่ผู้ส่งสารได้คิดขึ้นโดยมีแรงบันดาลใจจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อได้นำมาจัดทำเป็นละครโทรทัศน์ผู้ชมที่ชมเป็นประจำจะสามารถซึมซับความคิด (อาจจะเป็นส่วนบวกหรือด้านลบ) ที่ได้ปลูกฝังโดยไม่รู้ตัว แนวคิดดังกล่าวยังแสดงให้เห็นด้วยว่า หากผู้ชมอยู่ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับละคร ผู้ชมจะมีความคิดหรือรู้สึกต่อเรื่องนั้น ๆ เป็น 2 เท่า (Gerbner, 1980) และสื่อจะมีผลกระทบมากต่อผู้ชม โดยเฉพาะเมื่อผู้ชมไม่มีประสบการณ์ตรง (Pingree & Hswkins, 1981)

เมื่อนำแนวคิดดังกล่าวมาวิเคราะห์เนื้อหาที่ปรากฏในรายการเมืองคนดี ซึ่งมีวิธีการนำเสนอเป็นแบบละครเช่นกัน จึงอาจอธิบายได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ป. ได้มีแนวคิดที่สอดคล้องกับความคิดของสังคมโดยทั่วไปในการปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตใน 2 ประเด็น ได้แก่ ความซื่อสัตย์ต่อทรัพย์สิน เงินทอง นั่นก็คือ การไม่โกง ไม่ขโมย และความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ซึ่งทุกคนจะต้องรู้จักหน้าที่ของตน ตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงเรื่องใหญ่ ๆ (เช่น การไม่ลอกการบ้าน

เพื่อน เป็นพื้นฐานของเรื่องการรู้จักหน้าที่ของตน และชื่อเสียงต่อหน้าที่ของตน การไม่ใช่อิทธิพลหรือเส้นสายฝากลูกเข้าโรงเรียนมีชื่อ เป็นเรื่องของพ่อแม่ที่จะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับลูก ซึ่งเป็นพื้นฐานของการไม่โกง และชื่อเสียงต่อหน้าที่ โดยไม่เห็นแก่พวกพ้องของตน เป็นต้น)

จากการศึกษาในรายละเอียดของแต่ละตอน พบว่าการนำเสนอแนวคิดในด้านลบ แม้จะมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เด็กดูเพื่อที่จะไม่ทำ โดยหยิบยกผลร้ายของการทำผิด หรือการทำสิ่งไม่ดีให้เห็นในตอนท้ายของเรื่องก็ตาม แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า หากผลที่หยิบยกมาไม่รุนแรงพอ หรือชัดเจนพอ จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อันจะนำตัวอย่างที่ดีๆ มาปฏิบัติหรือไม่ ยกตัวอย่าง เช่น

ตอนที่ 4 น้องหนูอย่างขโมย (พ่อแม่ส่งเสริมให้ลูกขโมยของเล่นเพื่อนเพื่อประหยัด เพื่อน ๆ จึงพากันต่อต้านไม่เล่นด้วย)

- เด็กอาจจะมองว่า ได้ของเล่นมาฟรี ๆ น่าจะคุ้มกับการที่ไม่มีเพื่อนมาเล่นด้วย

ตอนที่ 2 ตัวอย่างผิด ๆ (แม่ค้าทอนเงินผิด เด็กตั้งใจที่จะคืนเงินทั้งที่แม่บอกให้เก็บไว้ แต่เมื่อนำไปคืนแม่ค้ากลับทำหน้าเฉย ๆ ไม่ได้ชมเชย)

- เด็กที่ดูอาจจะรู้สึก ว่าทำไมทำดีแล้วกลับไม่ได้รับผลตอบแทนที่ดี

ตอนที่ 25 ฐเมื่อสาย (ขโมยของในห้างสรรพสินค้า)

- อาจเป็นตัวอย่างให้เด็กเห็นว่า มีโอกาสที่จะขโมยของได้

ตอนที่ 39 กรรมตามทัน (หลอกว่าเป็นอะไหล่รถยนต์แต่เอาอะไหล่ปลอมมาใส่ให้ เมื่อนำรถไปรับลูกของเจ้าของอยู่ จึงประสบอุบัติเหตุ)

- เด็กไม่เข้าใจว่า ทำไมผลร้ายจึงตกกับลูก ซึ่งไม่ได้ทำผิด

ฯลฯ

การนำเสนอที่อาจเกิดผลลบได้นั้น อาจเกิดขึ้นเป็น 2 เท่า เมื่อเด็กพบเห็นเหตุการณ์หรืออยู่ในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับที่เห็นในละคร และยิ่งจะมีผลกระทบมากหากเด็กไม่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องนั้น ๆ เช่น ไม่เคยขโมย ไม่เคยโกงเพื่อน เป็นต้น

นอกจากเนื้อหาที่ ป.ป.ป. มุ่งเน้นให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ดังที่กล่าวมาแล้ว จากการศึกษาข้างพบว่า เนื้อหาของ

รายการทุก ๆ ตอน ยังมีการแนะแนวทางที่จะนำไปสู่การเป็นคนที่มี "ความซื่อสัตย์สุจริต" หรือ "การเป็นคนดี" จะต้องทำอะไรบ้าง เช่น ถ้าเป็นนักเรียนต้องตั้งใจเรียน (มีความรับผิดชอบต่อการเรียน) การตั้งใจเรียนจะทำให้ไม่ต้องโกง เช่น ไม่ต้องลอกการบ้าน เป็นต้น ส่วนในเรื่องของการรักษาระเบียบวินัยนั้นก็มุ่งที่จะสอนให้เด็กรู้จักการรักษาสิทธิของตนเอง และเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย เช่น การเข้าคิว เป็นต้น นอกจากนี้ จากการศึกษารายการเมืองคนดียังพบอีกว่า ในเนื้อหาของทุกตอนมีการชี้ให้เห็นผลดี และผลเสียของการกระทำ ได้แก่ ถ้าทำดี (ตามความหมายเรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ที่ ป.ป.ป. ได้ให้ไว้) ก็จะได้รับผลตอบแทนที่ดี กล่าวคือ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคม แต่ถ้าทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เช่น โกง หรือเอาเปรียบคนอื่น ก็จะถูกต่อต้านหรือถูกรังเกียจ เป็นต้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า รูปแบบในการนำเสนอเนื้อหาเรื่อง "ความซื่อสัตย์สุจริต" ในรายการเมืองคนดี ประกอบด้วย

1. การให้ความหมายเพื่อให้เด็กเข้าใจคำว่า "ซื่อสัตย์สุจริต" เป็นอย่างไร และการโกง หรือการทำสิ่งที่ไม่ถูกต้องเป็นอย่างไร
2. การแนะแนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่จะนำไปสู่การเป็นคนที่มี "ความซื่อสัตย์สุจริต" หรือ "การเป็นคนดี" จะต้องทำอะไร
3. ชี้ให้เห็นถึงผลดี และผลเสียของการกระทำ กล่าวคือ ถ้าทำดี จะได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคม แต่ถ้าทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ก็จะถูกต่อต้านหรือถูกรังเกียจจากสังคม

รูปแบบของเนื้อหาที่นำเสนอในรายการเมืองคนดีดังกล่าว เป็นสิ่งที่ ป.ป.ป. ได้กำหนดเพื่อนำไปสู่การขัดเกลาทางสังคม โดยที่ ป.ป.ป. เชื่อว่ารายการเมืองคนดี จะสามารถทำหน้าที่ในการให้การศึกษาอบรม (สั่งสอน) เด็กให้ทำความดี (มีความซื่อสัตย์สุจริต) และไม่ทำสิ่งที่ผิด (การโกง) ได้ตามแนวคิดเรื่องกระบวนการขัดเกลาทางสังคม และแนวคิดเรื่องการปลูกฝังทัศนคติค่านิยมซึ่งจำเป็นต้องมีการนำเสนอรายการดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และดำเนินถึงปัจจัยและองค์ประกอบอื่น ๆ ร่วมด้วย